

Régen nem a pénz, hanem a termőföld és az állatállomány jelentette a vagyont, ezért az állatok őrzőit nagy tisztelet övezte. A pásztorok maguk között is rangsort állítottak fel az állatok értékétől függően. Az első helyen a ló állott.

Ló:

Őseink az ázsiai őshazában nomád életmódot folytattak. Főfoglalkozásuk a vadászat és az állattenyésztés volt. Minden sátor mellett ott legelt a ló, melyben ők nemcsak felbecsülhetetlen háziállatot, hanem hű barátot is láttak. Ha vadászatra indultak, vagy kalandozni vágytak, csak felpattantak a lóra, és szélvész sebességével száguldottak tova. A vallási szertartásoknál is nagyon fontos szerep jutott a lónak, a táltosok fehér mén áldozásával engesztelték ki a haragvó istenüket és a temetési tor alkalmával is lovat áldoztak szeretteikért. A harcias magyar nép azonban rövidesen békésebb foglalkozáshoz, a földműveléshez látott, ezért olyan lovakat tenyésztettek ki, amelynek kiváló tulajdonsága a kisigényűség és a rendkívüli kitartás volt.

Csikós: A pusztai legelőkön, tavasztól ősziig kint élő ménes őrzője. Ő maga is lóháton él, onnan irányítja az állatokat, bőrszíjból font ostorral. Ha a ménesből ki kell fognia egy lovat, azt a pányvaskötéllel teszi. Ruházata a Hortobágyon kék színű, bő ujjú ing és bő gatya, széles karimájú, fekete, nemezkalap. Az Alföldön hasonló a ruházat, csak nem kék a színe, hanem fehér. Csizmáján sarkantyút visel, a lova irányítása miatt.

Ménés a Hortobágyon

Szarvasmarha:

Az ősi, magyar fajta, a szürkemarha, nagy testű, címeres szarvú, büszke tartású. Jól bírta a sovány takarmányt és a nehéz munkát. Húsa nagyon ízletes, de kevés tejet adott, ezért tudta kiszorítani őt a ma ismert jól tejelő szarvasmarha.

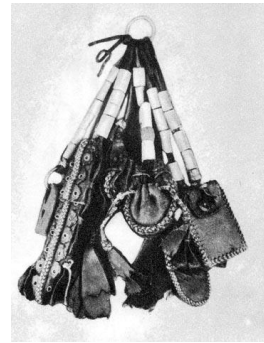

Szürkemarha

Gulyás: A marhákat őrizte a legelőkön tavasztól, őszig. Ruházata hasonló a csikóséhoz, de neki van egy ékessége: a finoman megmunkált bőrből készült pásztorkészég. Benne a tűzgyújtáshoz szükséges tapló, kova, bicska, stb.

Gulyás

Pásztorkészég

Juh:

Ma mindenhol azt halljátok, hogy a juhok ősi magyar fajtája a rackajuh. Hát.....ez nem igaz. A racka ugyanis egészen mást jelent. Az igazi, ősi magyar juh fajta, a magyar fürtös juh. Szarva hosszú és pödrött, bundája fekete vagy fehér, hosszú és fürtös. Kicsinyének fémesen csillog a bundája, ezért nevezte a népmese, aranyszörű báránynak. Bár jól tejelő és igénytelen állat volt, nem bírta a versenyt a göndör, gyapjas, merinói fajtákkal.

Magyar fürtös juh

Évezredekken keresztül volt a juhtenyésztésünk alapja ez a magyar fürtös juh, de amikor a 18. század végén nagyon magas ára lett a finom, jó minőségű gyapjúnak, akkor a dunántúli gazdák inkább külföldről hozattak be óriási mennyiségben merinói, rövidebb, göndör, de finomabb szőrű fajtákat. Ezeket az állatokat nevezzük birkának, amelyek egészen más fajta tartást kívánnak. A magyar fürtös juh, akár télen is a legelőkön volt, a birka azonban istállózást és rendszeres takarmányozást is kívánt.

Birka

Hajlamos volt a betegségekre, hamar megrühösödött. (bőrbetegség). A magyar juhászok nem is vállalták a birkával való veszélyesítést, ezért a nagybirtokosok német és cseh pásztorokat hívtak, akiket birkásoknak neveztek. Ezek az emberek aztán szakértelmük miatt tekintélyt élveztek, haszonbérleti szerződéseik miatt meggazdagodtak, sokan még nemességet is vásároltak maguknak.

Ha a magyar fürtös juh és a birka mégis összetalálkozott és ebből a találkozásból kis báránka született, azt nevezték rackának, amelynek a jelentése: selejt.

Juhász:

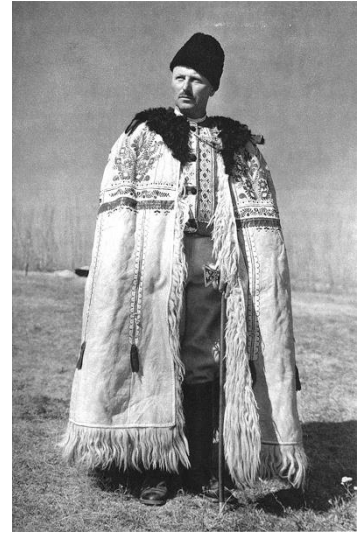
A nagy nyájakat több pásztor őrzi, közöttük is rangsor van felállítva:

Számadó: A pásztorok feje, ő a felelős, vele szerződik a gazda, idős, tapasztalt ember, ő felügyeli a többi juhászt. Ruházata díszes suba, süveg, csizma vagy bocskor, juhászka.

Öregbojtár: A számadó helyettese, tapasztalt, középkorú férfi, ő a felelős a juhsajt készítésért.

Bojtárok: Fiatalabb juhászok, ők végzik a nehezebb fizikai munkát. A ruházatuk egyszerűbb suba és vászonruha, bocskorral.

Kisbojtár: Fiatal, betanítandó juhász, ő készíti el a juhászok ételét, tőzeget szed (tüzelőnek), sajtot visz a faluba, cserébe kenyeret hoz, takarítja a szállásukat. Ruházata egyszerű posztó ruha.

Számadó

Bojtárok

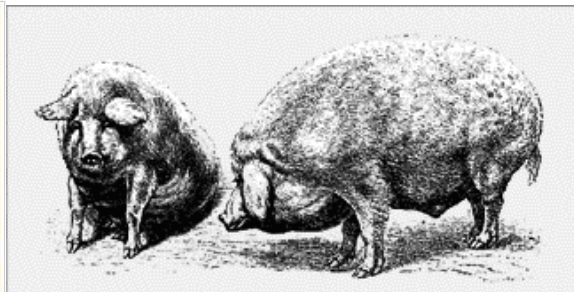
Kisbojtár

Disznó:

A Kárpát-medencébe való érkezésünkkor itt talált fajokat tenyésztettük sokáig, de mára kipusztultak. Ezek a fekete sörtéjű bakonyi sertés és a mocsarakban élő vörös színű siska disznó. Ezeket szorította ki a balkáni származású zsírsertés, a mangalica. Nagyon sokáig ez a fajta volt a magyarok fajtája, csak később jöttek divatba a ma is ismert rövid, világos sörtéjű sertések.

Siska disznó

bakonyi sertés

Mangalica

Kondás

Kondás, kanász: Ő őrzi a disznókat. Viselete a jellegzetes szűr, a cilinderre hasonlító kalap, a lábán bocskor, kezében fokos.

A pásztorok különösen értettek az állatbőrök kikészítéséhez a fa a szaru és a csont faragásához. Amikor az állatok elpihentek, ők is jobban ráértek, így gyönyörű faragásokat készítettek szaruból, fából, csontból

Szarvból faragott kürt

Fából faragott mángorlók

Gyufatartó csontból

Állattartás:

Az állatokat szilaj, félszilaj vagy kezes módon tartották.

Szilaj állattartási mód: A jószág télen, nyáron a szabadban volt a pusztán, az erdőben vagy a nádas réten. Azért tartották, hogy vagyoneként szaporodják, tejével vagy húshasznával nem számoltak. Ha eladni vagy vágni akart a gazda, akkor kiment a pásztorhoz és hazahajtott egyet-egyet.

Félszilaj állattartási mód: Az állat csak tavasztól, őszig van a szabadban, télire istállóba húzódnak. A hús és a tejhaszon miatt tartják az állatokat.

Kezes állattartási mód: Az állatok csak reggeltől estig vannak a legelőn, éjszakára az istállóban vannak. Ezeket az állatokat már nagyon óvják, gondozzák, mert szükség van rá a húsa a teje és a fizikai ereje miatt. Fontos, hogy a takarmányozása miatt, többfajta takarmánynövényt kellett természetnie a gazdának.

Ló-ménes-csikós

Marha-gulya-gulyás

Juh-nyáj-juhász

Disznó-konda-kondás

Házi feladat: Kérlek, gyűjts 5 olyan mesét, regényt, népdalt vagy verset, amelyben ősi, magyar állatfajok találhatók!